

מקום שלי בעולם: למה משה רבנו והרבי מלובאוויטש לא עלו לארץ?

סיפורו של ר' אריאל צדיק מירושלים (רבות מופתי/22): למשפחתי יש עסק שטיחים במנהטן בו שותפים בני המשפחה. פעם קיבלתי לקוחות בעסק, כשבחוץ עצרה מכונית מרצדס מפוארת. ירד ממנה איש עסקים איטלקי, אמיד מאוד, בעל חברה לריפוד. האיש הסתובב בחנות ולפתע קלטה עינו תמונה של הרבי. הוא התבונן בה דקות ארוכות, כאילו הוא מתייחד עם הרבי ודמעה זלגה מעינו.

"אתה חושב שאתה יודע מי האיש הזה, הוא שאל, בוא אספר לך מיהו באמת. יש לי בן מוכשר בשם רוברטו. השקעתי בו את כל הכוחות כדי שיגדל מחונך ומוצלח ויוכל לרשת את העסק בבוא היום. בגיל 18 שלחתי אותו ללמוד מינהל עסקים בשיקגו, אך לחרדתי הוא נדבק לחבורת רחוב פרועה והדרדר לסמים. היה לו מספיק כסף והוא פרנס את כל החבורה העלובה. נסעתי עם אשתי לשיקגו והתחננו אליו שיפסיק, אבל לא תיארונו לעצמנו את עוצמת ההתמכרות שלו.

במאמץ לזעזע אותו, פעלתי בדרכים איטלקיות. בפעם הבאה שנכנס הביתה, הודעתי לו כי הוא לא מקבל מאיתנו סנט אחד ואם זה לא יועיל, אפסיק לשלם לו את שכר הדירה ואקח ממנו את הרכב. רוברטו נפגע, זרק את מפתחות המכונית וברח החוצה. היינו בטוחים כי הוא יחזור במהרה לבקש כסף, אבל הוא נעלם. נבלע באדמה. במר יאושי, שיחדתי את היצרנים של קרטוני החלב בארצות הברית ופרסמתי עליהם תמונה של רוברטו עם מספר הטלפון שלנו, אך איש לא ראה אותו.

ידידים המליצו לנו לבקש ברכה מהרבי מלובאוויטש. נכנסנו למפגש יחידות עם הרבי ב-12 בלילה וצעקתי בכאב: "בנינו ברח ואנו חייבים למוצאו". הרבי השיב בביטחון שלוש מילים: "אמן, ורי סון" (אמן, בקרוב). הייתי נרגש מהמפגש ויצאתי לרכב נלהב. אך כשניסיתי להתניע את הרכב, הוא לא פעל. ההתרגשות שקיננה בי חלפה ברגע אחד וירדתי אל הרכבת התחתית קודר ונרגז. באחת התחנות שמעתי צעיר קורא בקול מרוסק: "טוונטי פייב סנט". הקול שלו היה מוכר. הסתובבתי וזעקתי בכל כוחי: "רוברטו" ... – ברכת הרבי "בקרוב", התקיימה "בקרוב ממש".

אבן יסוד באמונה היהודית, היא האמונה בכוח התפילה של הצדיק. יהודים מאמינים כי תפילה של אדם גדול, נשמעת יותר למעלה ו'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. עדות לכך אפשר למצוא בעובדה מעניינת כי התפילה הראשונה המוזכרת בתורה, היא תפילה של צדיק עבור אדם אחר. המלך אבימלך, פונה לאברהם בבקשה שיעתיר רחמים עבורו ויסורו הנגעים שבאו בזכותה של שרה.

וכאן עולה שאלה עצומה כבר אלפי שנים: הצדיק הגדול בהיסטוריה פונה אל ה' בתפילה. הוא לא סתם מבקש, אלא מתחנן יום ולילה, 515 פעמים כמניין "ואתחנן", והקב"ה אומר לו: "לא!".

משה רבנו לא ביקש מעולם עבור עצמו. הוא הנהיג את עם ישראל במסירות נפש ארבעים שנה ולא ביקש מה' דבר. לא משכורת, לא החזרי נסיעות (ככתוב בשבוע שעבר: "לא חמור אחד מהם נשאתי") ואפילו לא נחת מהילדים. כלום. הוא פרש מאשתו ומילדיו הביולוגיים ומסר את כולו למען ילדיו של ה'. והנה בסוף חייו, הוא מבקש בקשה אחת: לזכות להשלים את התהליך עליו עבד ארבעים שנה ולהיכנס אל הארץ המובטחת. אך ה' משיב את פניו ריקם ומסרב. והשאלה המתבקשת היא, למה משה נשאר מאחור ולא נכנס לארץ ישראל?

1. דברים רבה לגיא, ואתחנן אל ה' - אמר משה לפני הקב"ה: רבש"ע, גלוי וידוע לפניך יגיעי וצערי שנצטערת על ישראל עד שיהיו מאמינים לשמר, כמה צער הצטערת עליהם עד שקבעתי להן תורה ומצות. אמרתי, כשם שראיתי בצרתן כך אראה בטובתן, ועכשיו שהגיע טובתן של ישראל, אתה אומר לי לא תעבור את הירדן הזה?! ... זאת שילום עבודה של מ' שנה שעמלתי עד שיהיו עם קדוש?!

כמובן, כולם מכירים את ההסבר כי משה חטא במי מריבה והכה בסלע במקום לדבר אליו. אבל ההסבר הזה אינו מניח את הדעת: איפה **כוח התשובה והכפרה**? האם שכחנו את המחילה האלוקית למנשה המלך שלא היה רשע כמותו, רק כדי "שלא יאמרו נעלתי דלת בפני בעלי תשובה"?

במיוחד, שמשה היה מוכן לקבל על עצמו עונשים נוראים כדי לכפר על חטאו. זה פשוט מכמיר לב, לקרוא מדרשים שונים המספרים על פתרונות קשים שהציע משה במטרה לכפר על חטאו. פעם הוא הציע לפרוש מכל סמכויותיו ולהיכנס לארץ כמו תלמיד 'הדיוט':

מכילתא דרבי ישמעאל בשלח: אמר משה: ריבונו של עולם, נגזרה גזרה שלא אכנס אל הארץ במלכות, לכן לא תביאו את הקהל הזה, אכנס לה כהדיוט. אמר לו: אין המלך נכנס כהדיוט.

פעם אחרת הוא הציע להיכנס כמו אחת **מחיות השדה** (דברים רבה יא,ו): "אם אין אתה מכניסני לארץ ישראל, הניח אותי **כחיות השדה** שהן אוכלין עשבין ... ורואים את העולם".

והדבר הנורא ביותר - והנוגע בעיקר לענייננו: משה מבקש לפחות **להיקבר** על אדמת הארץ. הוא אמנם ימות במדבר, אך יהושע יכניס את עצמותיו לארץ (כמו שנשאו את עצמות יוסף ממצרים). אך הקב"ה מסרב גם לזה ומתעקש: **אתה תישאר על אדמת המדבר!**. והשאלה העצומה היא: למה?

תנחומא ואתחנן ו: משה שאל: אם לא בחיי, אכנס לאחר מותי? אמר לו: לא בחייך ולא לאחר מותך.

ערב ג' תמוז, אנו רוצים לעסוק במהלך מעורר את הלב, שהוא אבן יסוד בתפיסת השליחות של הרבי. השליחות המוטלת על כל איש ואישה בעולם הזה, ביחס למקומם וסביבתם.

ב. למען האמת, התמיהה על הנהגת ה' עם משה, הופכת להיות הרבה יותר קשה כאשר מתבוננים בחטא של משה ואהרן בגינו נגזר עליהם שלא ייכנסו אל הארץ. התבוננות קלה בסיפור, מעלה את התחושה הקשה **שלא נעשה חלילה צדק!**. לא הגיע למשה ואהרן לקבל את העונש שהושת עליהם, בשל טעות קלה כמי מריבה.

הנה נפתח את הנושא, עם אמירה של הפרשן הספרדי בתקופת גלות ספרד, רבי יצחק עראמה:

2. עקדת יצחק פרשת חוקת: הרי שולחן והרי בשר והרי סכין לפנינו – ואין לנו פה לאכול! כי מצות ה' למשה כתובה לפנינו, והמעשה אשר עשה לא נעלם מנגד עינינו – [ואולם] מחרון אף ה' ישתומם לבנו, ואין איתנו פירוש על זה שישכך את האוזן ביישוב הכתובים.

העקדת יצחק מבהיר מיד בפתח העניין, כי "אין פירוש שישכך את האוזן בפירוש הכתובים". למרות כל מה שכתבו המפרשים בנושא – ולא הפסיקו לכתוב על כך במשך אלפי שנים - לא נמצא פירוש משכנע, מדוע הגיע למשה ואהרן עונש כה חמור בשל טעות קלה כמו ההכאה בסלע.

הסיפור היה כזה: חלפו שלושים ותשע שנים במדבר והגיעה השנה הארבעים. ביום העשירי לחודש ניסן, הסתלקה מרים הנביאה בת 127 שנים. משה ואהרן נכנסו אל האוהל כדי להתאבל על אחותם הגדולה, והנה הם שומעים רעש בחוץ. לתומם חשבו כי זה העם הבוכה על מות אחות מנהיגם, אך לא. אלו היו קולות מסוג אחר. הקולות המוכרים של הבכי, הנהי והקיסור... מתברר כי לאחר פטירת מרים, נעלם הסלע שהיה מוציא מים באופן פלאי ולא היו מים לשתות¹.

¹ השפתי חכמים (כ סעיף פ) מסביר כי באר **המים** הגיע בזכות מרים, בשכר שעמדה על יאור **המים** כדי לראות מה יעשה למשה כשהושלך בתיבה.

ה' הורה למשה לקחת את המטה בידו, לאסוף את העם ולדבר אל הסלע שיוציא מים. משה מיהר לעשות את דבר ה'. הוא דיבר אל הסלע, אבל לא קרה כלום. רש"י מסביר כי חלה תקלה: הסלע של מרים, התחבא בין הסלעים האחרים ומשה לא דיבר אל הסלע הנכון.

משה החל לחפש את הסלע הנכון בין הסלעים, אבל אז אירעה מאחוריו דרמה גדולה. הוא שמע אותם מתאוננים שהוא משקר אותם. הוא מחפש נווה מדבר שיש בו מים ואומר כי הסלע הוציא מים באופן פלאי. אחרת, מה זה משנה באיזה סלע יכה? נס אמור להתחולל בכל סלע. משה התרגז וצעק: "שמעו נא המורים! המן הסלע הזה נוציא לכם מים!" וכי אני יכול להוציא מים מכל סלע?! ואז מתוך כעס הוא הכה בסלע הראשון שעמד לפניו – "ויצאו מים".

במדבר רבה יט, ט: התחילו לומר: יודע משה חוק הסלע [ומחפש מקום עם מים] ... נמצא משה עומד בספק: אם אשמע להם [לדבר לכל סלע] אני מבטל דברי המקום [שאמר לדבר אל הסלע של מרים] ... צווח עליהם: 'שמעו נא המורים' – סרבנים ... שוטים ... 'וירם משה את ידו ויך את הסלע' ... הכהו פעמיים ויצאו מים רבים ושטפו כל מי שהיה מרנן כנגדו.

וזאת הייתה טעות קריטית. היות שהם לא ניצלו את ההזדמנות לקדש את שם ה' עם דיבור אל הסלע, הם נענשו בעונש החמור ביותר ושניהם מתו על אדמת המדבר בלי להשלים את שליחותם עליה עמלו ארבעים שנה ועמדו קילומטרים ספורים מהשלמתה. המשך הפרשה מספר, שאהרן מת כעבור ארבעה חדשים (בראש חודש אב), ומשה כעבור 11 חודש, בשבעה באדר על אדמת המדבר.

כמובן, כל גדולי המפרשים מנסים להבין את הסיפור: ראשית, מה ההבדל אם מדברים אל הסלע או מכים בו? וכי **סלע שמוציא מים בעקבות הכאה בו, זה לא נס!**? מישהו פעם הכה בסלע ויצאו ממנו מים?! שנית: הרי משה **דיבר בתחילה** על הסלע ורק אחר כך מתוך כעס הכה בו? שלישית: הרי ה' עצמו אמר לו **לקחת את המטה** בידו ולכן הוא היה יכול לחשוב שבהתחלה צריך לדבר ואחר כך להכות? רביעית: גם אם משה חטא, **אהרן במה חטא?** ועוד שאלות רבות.

וכמגוון השאלות, כך מגוון התירוצים. הרמב"ם עונה, שה' הקפיד על **חטא הכעס**. משה הראה דוגמה שלילית לישראל בכך, שאפשר לפעול מתוך כעס, בעוד ש'כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה'. הרמב"ן כותב, שהחטא היה בכך שייחסו את ההצלחה **לעצמם** ואמרו 'המן הסלע הזה נוציא לכם מים'.

האברבנאל הולך בדרך מקורית ומעניינת: לדעתו, הסיפור של מי מריבה היה רק **סיפור כיסוי**. למעשה, הגזירה נגזרה כבר **ארבעים שנה קודם**. לאחר שאהרן היה מעורב ב**חטא העגל**, ומשה **בחטא המרגלים** (בכך ששלח אותם לרגל את הארץ) נגזר עליהם שלא ייכנסו לארץ. ורק התורה מעדיפה לכבד אותם ולהאשימם בחטא קל כמו מי מריבה.

ראיה לדבריו, מוצא האברבנאל בפסוק מעניין בפרשת דברים. משה חוזר ומתאר שם את חטא המרגלים ואומר דבר תמוה:

דברים א, לז: ותקרבון אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ ... ולא אבייתם לעלות ותמרו את פי ה' אלוקיכם ... גם בי התאנף ה' בגללכם לאמור גם אתה לא תבוא שם.

משה מכריז במפורש כי הוא נענש בגלל **חטא המרגלים**. נראה מכאן כי הוא עצמו לא האמין שכל עונשו בא בשל מי מריבה ולא היה הסיפור הזה אלא סיפור כיסוי על חטא המרגלים.

אברבנאל במדבר כ, דברים א: משה ואהרן נענשו בעבור עוונות שעשו: אהרן בעוון העגל ומשה אדונו בענין המרגלים ... והיה אם כן מי מריבה כלי אמצעי לדבר ולא סיבה עצמית בו.

אמנם כולם פירושים קדושים ונאים, אך הם לא פותרים את הבעיה המהותית: למה נאסר על משה להיכנס לארץ **אפילו בארון קבורה?** האם הוא לא היה ראוי **להיטמן** באדמת ארץ הקודש?!

ג. הכרח לומר, כי היה כאן עניין הרבה יותר מהותי: משה נשאר במדבר כי שם הוא היה צריך להיות. זה היה מקומו וכל עניין החטאים השונים, היה רק מעטפת לדבר המהותי הזה.

עדות מוחלטת לכך, אפשר למצוא במדרש מפעים (תנחומא וישב פרק ד): לכו חזו מפעלות אלקים נורא עלילה על בני אדם... אף הנוראות שאתה מביא עלינו, בעלילה אתה מביאם... הנה הוא אומר (שמות ו): עתה תראה אשר אעשה לפרעה: במלחמת פרעה אתה רואה ואין אתה רואה במלחמת ל"א המלכים בכניסה לארץ [היינו שכבר במצרים, תוכנן שמשא לא יכנס לארץ]. וכיון שאמר להם שמעו נא המורים, אמר לו הקב"ה: לכן לא תביאו את הקהל הזה. הוי נורא עלילה על בני אדם.

אם כן, שנים רבות קודם נקבע שמשא יישאר על אדמת המדבר וכל החטאים היו רק בבחינת "עלילה" כדי לגלגל את העניין מכוח מעשיהם שלהם עצמם (ואין מקום להאריך בנקודה מהותית זו).

מה הייתה הסיבה לכך שמשא נשאר על אדמת המדבר? הנה הנקודה המעוררת והמרגשת המובאת בשיחות שונות של הרבי. אין מתאימה ממנה להתבוננות מחייבת ומפעילה בערב ג' תמוז.

נפתח עם סיפור (שסיפר המזכיר הרב בנימין קליין, גיליון כפר חב"ד 1662): פרופסור מסוים מישראל נוהג להגיע מעת לעת לארצות הברית כדי להרצות שם. מאז ג' תמוז הוא משתדל לבקר על הציון של הרבי ולהתפלל בו. פעם הגיע ליום צפוף של הרצאות וביקש מנהג מונית בשדה תעופה להתלוות אליו לכל היום, כאשר התחנה הראשונה הייתה הציון של הרבי הסמוך לנמל התעופה. נהג המונית, היה יהודי שאינו יודע דבר על שמירת מצוות, אך נכנס בעקבות הפרופסור להתפלל בציון.

במשך היום הם התיידדו והנהג סיפר כי הוא נשוי לאישה יהודיה והם לא זכו לילדים. למרות ניסיונות שונים שעשו, הרופאים לא נותנים לכך סיכוי. אי לכך, הם החליטו לאמץ כלב והם נקשרו אליו מאוד. למרבה הצער, הכלב חלה מאוד ומחר אמור לעבור טיפול רפואי מסובך. הוא בכה בציון של הרבי הקדוש שהטיפול יצליח. הפרופסור הופתע מהסיפור המוזר ואמר לנהג כי היה רוצה לשמוע איך עבר הטיפול. וכדי שלא יעלה לו כסף, הוא יכול לעשות שיחת גוביינא לארץ על חשבוננו והוא ישלם עליה.

חלפה שנה והטלפון בביתו של הפרופסור צלצל. מרכזנית אמריקנית ביקשה ממנו לאשר שיחת גוביינא מארצות הברית. הוא לא הבין מי זה וסירב לקבל אותה. אחרי שלושה ניסיונות חוזרים, הוא הסתקרן ואישר את השיחה. על הקו היה אותו נהג מונית שביקש לספר לו כי הברכה של הרבי עזרה והניתוח של הכלב עבר בהצלחה. אתה שומע? כל כך התרגשתי מהעזרה של הרב, שהחלטתי להתחיל להניח תפילין בכל בוקר, וגם אשתי החלה לשמור על מצוות הבית היהודי.

אז למה לא צלצלת אלי עד עכשיו? מדוע מזכרת בי היום? משום שהשבוע קרה משהו מאוד משמח בזכות הרבי. חגגתי את ברית המילה של בני הבכור...

הוויכוח בין משה לקב"ה - אם להיכנס אל הארץ או להישאר על אדמת המדבר - התרחש כבר באופן דומה כמאתיים שנה קודם. על מיטה מכובדת במצרים, ישבו שני אנשים ודנו בדיוק באותו דבר. יעקב אבינו עמד למות במצרים וביקש מיוסף להתחייב לו כי יוביל את גופו לקבורה בארץ ישראל. "אל נא תקברני במצרים" - יוסף הבטיח - וכאן קרה דבר מוזר: יעקב לא הסתפק בכך ותבע: "השבעה לי".

כל המפרשים מקשים את אותה הקושיה: האם יעקב לא האמין ליוסף? האם היה ליעקב צל של חשש כי יוסף יערים עליו וישאיר את גופו במצרים? הרי מקפידים לקיים בקשה של סתם אדם נוטה למות, "דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמי", וכל שכן את בקשתו של יעקב אבינו?

יתירה מכך - וזאת השאלה הגדולה: חלפו עשרות שנים ויוסף עצמו מת - ואיפה הוא נקבר? **במצרים**. בעוד שיעקב ציווה את בניו: "אל נא תקברני במצרים", יוסף מצווה את בניו בהיפך הגמור: לקבור אותו **דווקא שם** ולהוציא את גופו עימם בעת היציאה ממצרים. "וישבע יוסף את בני ישראל לאמור: פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם".

מבאר הרבי (לקו"ש כה/272): בין יעקב ליוסף ניטש וויכוח עז: איפה צדיק צריך להיקבר? על אדמת הארץ הקדושה, במקום הקבורה המכובד של מערת המכפלה או להישאר קרוב לבני עמו כל זמן שהם צריכים אותו.

יעקב טען כי הצדיק צריך לצאת מבית האסורים ולעלות למקום גבוה יותר, כדי שיוכל להעלות משם רוח על בניו ולשלוף אותם בבוא היום. ואילו יוסף טען, שהצדיק צריך לסבול עימם בסבלותם. הצדיק אמור להיות קרוב אליהם כדי להעניק להם את הכוח לשרוד. יוסף ידע היטב כי בעוד שנה או שנתיים תחל גזירת "ועבדום וענו אותם" והם ייאנקו מקוצר רוח ומעבודה קשה, ולכן היה חיוני להישאר איתם שם ולטעת בהם את התקווה: "אתם לא לבד, אני אתכם ואצא מכם יחד".

לכן דרש יעקב מיוסף שבועה על כך שיעביר אותו לארץ. שכן ככל שהדברים היו תלויים ביוסף, הוא היה משאיר את גופו של יעקב במצרים. הוא היה מכין חלקת קבר קדושה, כדי שיהיה לנכדים היכן להשתטח כשיבואו הימים הנוראים של הפתרון הסופי בדמות "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו".

[למען האמת, זאת לא הייתה המצאה של יוסף, הייתה לו מורה רבת השראה לכך. בעוד שיעקב ולא נקברו אחר כבוד במערת המכפלה, רחל, אימו של יוסף, נקברה על אם הדרך אפרתה היא בית לחם. בבוא היום הנורא בו יגלה נבוזראדן את בניה לבבל, הם יעצרו על קברה ויבכו בבכי של ילדים לאימא, ואלוקים יבטיח לה: "מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה ... ושב בנים לגבולם".]

3. תוכן מליקוטי שיחות כה/272: לגבי שלילת הקבורה במצרים, מצאנו חילוק בין יעקב ליוסף: בעוד שיעקב אמר: 'אל נא תקברני במצרים', יוסף השביע את בניו שיוציאו את עצמותיו עימם כשיצאו ממצרים ועד אז ארונו של יוסף היה עימם במצרים.

אלא: יעקב סבר ש'אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים' וכדי שיהודים יוכלו לעלות ממצרים ולהעלות לקדושה את ענייני מצרים, עליהם לקיים קשר עם מקום נעלה ממצרים. ולכן יעקב היה צריך לצאת ממצרים ולהשביע את יוסף שיעשה זאת, בכדי לקשר את יוסף ובני ישראל עם בחינה נעלית ממצרים. אולם מצד עניינו של יוסף, יעקב צריך להישאר דווקא במצרים בכדי שזכותו תגן על בניו כפי שהם בגלות מצרים. ולכן יעקב דרש מיוסף שבועה על כך, התחייבות שלמעלה מטעם ודעת.

נעבור אל הבקשה של משה רבנו והתשובה של הקב"ה: משה רצה מצידו להיכנס אל הארץ, אך ה' אמר לו: "כן, אבל לא עכשיו". כרגע, אתה מוכרח להישאר על אדמת המדבר, משום שכל הדור שלך נשאר שם. הבה ניזכר מה קרה עם הדור של משה רבנו: אותו דור דעה שיצא עימו ממצרים, ראה את כל הניסים וקיבל את התורה, מת כולו על אדמת המדבר ומקום קבורתו לא נדע.

ומשה היה מוכרח להישאר עימם שם. אם הוא משאיר אותם מאחוריו, משמעות העניין שהם הופכים להיסטוריה ולעולם לא יקומו מקברם (והרי יש סוברים ש"דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא"). ההימצאות של משה לצידם מבטיחה כי לא ידח ממנו נדח ואפילו להם תהיה תקנה.

מנהיגות בעם ישראל, היא לא רק מפקד שהולך לפני העם, אלא ראש שצועד עם הגוף. הרבי, ראש בני ישראל, הוא מהות אחת עם הגוף ואי אפשר להפריד ביניהם. הוא הולך לפניהם, אבל גם מתעכב איתם כשהם נשרכים מאחור.

הרעיון הגדול הזה, כתוב במפורש במדרש ואחר כך הובא בהרחבה בשיחות (ראו שיחת י' שבט תשי"ד, התוועדויות תשמה ה/2845 ובכ"מ):

דברים רבה ב,ט: כי לא תעבור את הירדן הזה: אמר ה' למשה: אם אתה נקבר כאן אצלם, בזכותך הם באים עמך. למה הדבר דומה? לאחד שנתפזרו מעותיו במקום אפילה. אמר: אם אני מבקש את הבריות האירו לי שאקבץ מעותי, אף בריה לא תשגיח עלי. מה עשה? נטל זהוב אחד והשליכו באותו מקום והחל צווח: האירו לי בשביל זהוב אחד שנפל ממני כאן. האירו לו ובזכות זהוב התלקטו המעות. כך אמר ה' למשה: אם אתה נקבר אצלם במדבר, הם באים בזכותך ואתה בא בראשם.

ד. פעמים רבות נשאלת השאלה, למה הרבי מלובאוויטש לא עלה לארץ? בידוענו עד כמה היה קשור עם ארץ ישראל, והרבי הקודם אף הקים כאן את כפר חב"ד מיד אחרי קום המדינה, מדוע לא עלה הרבי לארץ והפגין דוגמה רבת השראה לכל יהודי העולם?

השאלה הזו מורכבת למעשה משתי שאלות: א. למה הרבי לא עלה לארץ **באופן קבוע**? ב. מדוע לא **ביקר** כאן לפחות מעת לעת, כפי שנהג האדמו"ר הקודם שביקר כאן לפני קום המדינה?

ביחס לשאלה השנייה, התפרסם לפני שבועות ספורים (גיליון כפר חב"ד 1658) מסמך שכתב הרב גורן ובו סיכום שיחות עם הרבי בעניין. הרבי השיב לו כי אם יבקר בארץ, לא יוכל לצאת ממנה. שכן אסור לצאת מארץ ישראל, כפי שמספר המדרש (ספרי דברים) על כמה תנאים שבאו לצאת מהארץ מסיבות חשובות, אך כשהגיעו לגבול אמרו: 'שיבת הארץ חשובה כמו כל המצוות' ושב לאחוריהם.

ומה שחמיו, האדמו"ר הקודם, ביקר בארץ ויצא ממנה, הוא משום שהיה אז בפולין ולא הייתה גישה לציוני אדמו"ר חב"ד ברוסיה ועל כן הגיע לשאת תפילה על קברי האבות בחברון. אבל הוא, הרבי, מתגורר סמוך לציניון האדמו"ר הקודם ולכן אינו רוצה להיכנס לספק ההלכתי של היציאה מהארץ.

אולם עדיין לא מובן: מדוע לא קבע הרבי את משכנו בארץ **בקביעות** ולא היה צריך לצאת כלל?

אחרי התפיסה שהובאה קודם בשמם של רחל אימנו, יוסף הצדיק ותגובתו של הקב"ה למשה, התשובה מובנת מאליה: צדיק מתגורר איפה שצריכים אותו. אילו היה הרבי גר בירושלים עיר הקודש, מי היה פועל על יהודי חו"ל להיאבק בהתבוללות ולהעניק לילדיהם חינוך יהודי? מי שאינו חלק מהבעיה, אינו יכול להיות חלק מהפתרון.

מגורי הרבי בחוץ לארץ הם ההשראה הכי טובה לאלפי השלוחים, למסור את נפשם וטובתם האישית ולגור בנקודות הכי נידחות בקצווי תבל למען שרירות וקיום העם היהודי. ידוע כי הרבי הביא בעניין את המשל מ"ר החובל", שיורד מהספינה אחרון, לאחר שווידא כי כל הנוסעים ירדו בשלום...

דוגמה לכך: השר נפתלי בנט סיפר כמה פעמים על התרומה של חב"ד להתחזקות הרוחנית של אשתו. היא באה מבית שאינו שומר מצוות, וכאשר שהו בניו יורק לרגל עסקיו, ניסה למשוך אותה להכרת היהדות. הם מצאו בית כנסת ונכנסו להתפלל בו. קיבל אותם שם אדם בשם "גורג' ראהר", שהפעיל את בית הכנסת בצורה ידידותית, וכך היא התקרבה בהדרגה.

אך כאן חשוב להוסיף משהו: ראהר לא עשה זאת סתם, הוא שאב השראה לכך מהרבי, שהיה גר כמוהו בניו יורק וראהר היה מגיע בקביעות לפגישות עם הרבי. מסופר כי באחת ה"יחידויות" של מחנה ישראל, ראהר ניגש לרבי ולחש כי "הוא קיים בראש השנה תפילה למאה ושמונים איש חסרי רקע ביהדות". הרבי הראה כאילו לא שמע את הדברים וראהר חזר ואמר כי קיים תפילה לאנשים חסרי רקע... הרבי הביט בו ואמר: "למה הם חסרי רקע? הם ילדים של אברהם, יצחק ויעקב"...

כעת נתאר כי הרבי היה גר בשכונת "פאגי" בירושלים, מה מכל זה היה יכול להתרחש?

מה אמור לקחת מכאן כל יהודי בחייו האישיים? אחד הנושאים המרכזיים בהגותו של הרבי, נסוב סביב הפסוק: "**מקומך אל תנח**". אדם נושא אחריות לסביבה שלו והעובדה שרגליו הוליכו אותו אל המקום, מעידה כי יש לו שליחות כאן. לא רק שליחות אישית ביחס למשפחה, אלא גם סביבתית.

המסר חשוב במיוחד בימינו: מי שגר במרכזי הערים בישראל, מודע לעובדה הקשה שהם מתרוקנים מתושבים דתיים. הציבור המבוגר הולך לעולמו והציבור הצעיר עובר לגור בריכוזים דתיים, כאשר ההסבר הצודק הוא: "חינוך הילדים".

אמנם המחיר לכך הוא כבד: בתי הכנסת נסגרים בזה אחר זה. כמעט לא רואים יהודים צועדים עטופים בטלית בשבת ואין מה שיזכיר לתושבי העיר את יהדותם וייחודיותם.

בדיוק בעניין הזה, התפרסם לא מזמן וידאו מהרב נחמן ברנהרד. הוא היה במשך חמש שנים רב קהילה בעיר וויצ'יטה בקנזס והחליט לעבור לניו יורק לשם חינוך הילדים. אולם הרבי תבע ממנו לקחת על עצמו את הרבנות של הקהילה הגדולה ביוהנסבורג.

ובעוד שהוא טען כלפי הרבי את הפסוק בשיר השירים: "שמוני נוטרה את הכרמים, כרמי שלי לא נטרתי"? הרבי השיב לו תשובה מהממת: כל הקהילה ביוהנסבורג היא "כרמי שלי" (כלומר: שלך).

מורה לדור נבוכ א/209: אתה מוטרד ונבוכ מהשאלה, מדוע אינני נוסע לארץ ישראל? ... הנה בהתאם למידע שבידי, העיר שבה אתה חי, יש בה מקום גדול לעבודה למען חיזוק היהדות בכל הקשור ליהודים ולהפצת שבע מצוות בני נח בכל הקשור לגויים ... ומכיוון שאתה מאוד נבוכ ומבקש תשובה, אשיב לך: החובה הראשונה של כל יהודי היא לעשות את שליחותו במקום שבו הוא חי ... ואתה בוודאי יודע מה קורה סביבך במונחים של אובדן הזהות היהודית, נישואי תערובת והתבוללות. זוהי חובתו של כל יהודי לעשות את המרב שלו, לכל לראש בסביבתו הקרובה ביותר.

והיה רצון שההתעוררות בעניין "מקומך אל תנח", תוביל לכך שנזכה כולנו ללכת בקרוב ממש אל "המקום" האמיתי של כולנו, בירושלים עיר הקודש ושמחת עולם על ראשם.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת בתיה שיינה בת ציפורה
פייגה**